

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 224/2021-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon väzby a Ústav na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Katarínou Dušákovou, advokátska kancelária, Považská 26, Košice, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Tost 2/2021 z 20. januára 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. apríla 2021 domáha vyslovenia porušenia čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 8 ods. 1, 2 a 5 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), a to v súvislosti s jeho právom na zákonného sudcu, na slobodu a na urýchlené rozhodnutie o trvaní väzby postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tost 2/2021 a jeho uznesením z 20. januára 2021. Sťažovateľ žiada uznesenie najvyššieho súdu zrušiť, vec mu vrátiť na ďalšie konanie, priznať mu finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu, ako aj náhradu trov jeho právneho zastúpenia advokátkou v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

2. Uznesením vyšetrovateľa zo 17. júla 2019 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre prečin neoprávneného podnikania podľa § 251 ods. 1 a 2 písm. a) v spojení s § 138b Trestného zákona, ako aj pre pokus zločinu podvodu podľa § 4 a § 221 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona.

3. Neskorším uznesením z 21. augusta 2019 bol obvinený aj z obzvlášť závažného zločinu podvodu podľa § 221 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona. Napokon uznesením z 18. júna 2020 bol obvinený aj z trestného činu neoprávneného podnikania podľa § 251 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona.

4. Uznesením Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 Tp 72/2019 z 19. júla 2019 bol sťažovateľ z dôvodov uvedených v ustanovení § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku vzatý do väzby, ktorá mu začala plynúť 16. júla 2019 o 12.20 h. Uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Tpo 33/2019 zo 7. augusta 2019 bola sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu okresného súdu zamietnutá.
5. Uznesením Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. 4 Tp 26/2019 zo 14. januára 2020 bola lehota väzby sťažovateľa predĺžená do 14. mája 2020.
6. Uznesením najvyššieho súdu č. k. 3 Tost 16/2020 z 27. apríla 2020 bola lehota väzby sťažovateľa predĺžená do 14. septembra 2020.
7. Uznesením špecializovaného súdu č. k. 4 Tp 26/2019 z 27. augusta 2020 nebolo vyhovelé návrhu prokurátora na ďalšie predĺženie lehoty väzby sťažovateľa do 14. apríla 2021, avšak uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 36/2020 z 8. septembra 2020 bolo uznesenie špecializovaného súdu zrušené a lehota väzby sťažovateľa bola predĺžená do 31. januára 2021.
8. Sťažovateľ prostredníctvom obhajkyne 7. decembra 2020 požiadal o prepustenie z väzby, avšak prokurátor tejto žiadosti nevyhovел a spolu so svojim negatívnym stanoviskom 15. decembra 2020 predložil žiadosť sťažovateľa na rozhodnutie špecializovanému súdu.
9. Následne 16. decembra 2020 podal prokurátor návrh na predĺženie lehoty väzby sťažovateľa do 31. júla 2021 s tým, aby o oboch podaniach (tak o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, ako aj o návrhu prokurátora na jej predĺženie) sa konalo spoločne.
10. Uznesením špecializovaného súdu č. k. 4 Tp 26/2019 z 5. januára 2021 bola žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietnutá s tým, že sa väzba nenahrádza dohľadom probačného a mediačného úradníka. Návrhu prokurátora na predĺženie lehoty väzby sťažovateľa nebolo vyhovelé.
11. Na základe sťažností podaných tak prokurátorom, ako aj sťažovateľom bol spis špecializovaného súdu predložený (podľa tvrdenia sťažovateľa) najvyššiemu súdu 8. januára 2021.
12. Podaním obhajkyne sťažovateľa (totožnej s jeho právnou zástupkyňou v konaní vedenom ústavným súdom) z 11. januára 2021 adresovaným najvyššiemu súdu sťažovateľ namietol zaujatosť predsedníčky senátu JUDr. Dany Wänkeovej (ďalej len „sudkyňa“). Námietku odôvodnil tak, že podľa jeho vedomostí práve túto sudkyňu uvádza [REDAKOVANÉ] ako sudkyňu, ktorá sa na Krajskom súde v Žiline v minulosti viacnásobne dopúšťala korupčného správania. [REDAKOVANÉ] podal z tohto dôvodu na sudkyňu aj trestné oznámenie. Za podstatnú treba považovať aj skutočnosť, že [REDAKOVANÉ] obhajuje obhajkyňa, ktorá obhajuje aj sťažovateľa. Sťažovateľ vyslovil presvedčenie, že je jeho právom byť súdený bezúhonným, spravodlivým a objektívnym sudcom, pričom v osobe sudkyne boli tieto vlastnosti vážne spochybnené, keďže sudca musí spĺňať tzv. kritérium absolútnej bezúhonnosti.
13. Uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Tost 2/2021 z 20. januára 2021 bolo uznesenie špecializovaného súdu vo výroku o zamietnutí žiadosti prokurátora o predĺženie väzby sťažovateľa zrušené a väzba sa predĺžila do 30. apríla 2021 s tým, že sú dané dôvody väzby podľa § 71 ods. 1

písm. c) Trestného poriadku. Toto uznesenie spolu so spisom bolo špecializovanému súdu vrátené 10. februára 2021 a sťažovateľovi (podľa jeho vlastného tvrdenia) doručené 12. februára 2021.

14. Podľa názoru najvyššieho súdu zákonného sudcu možno vylúčiť z vykonávania úkonov v trestnom konaní len z taxatívne vymedzených dôvodov, ktoré sú založené na štyroch druhoch vzťahov spôsobilých vyvolať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Konkrétne ide o jeho pomer k prejednávanej veci, k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k ich zástupcom alebo k inému orgánu činnému v trestnom konaní. Vždy musí ísť o vzťah medzi zákonným sudcom a konkrétnou vecou, ktorú má prejednať a z ktorej má byť na základe námietky strany alebo na základe vlastného oznámenia vylúčený, resp. ním a konkrétnymi osobami, ktoré v takejto veci vystupujú či už ako osoby, ktorých sa priamo týka, alebo ich zástupcovia, prípadne ako iný orgán činný v danom konaní.

15. Podľa § 32 ods. 6 Trestného poriadku o námietke zaujatosti strany, ktorá je založená na tých istých dôvodoch, pre ktoré už raz bolo o takejto námietke rozhodnuté, alebo ktorá nebola vznesená bezodkladne podľa § 31 ods. 5, alebo ak je dôvodom námietky len procesný postup orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu v konaní, sa nekoná; to platí aj o námietke, ktorá je založená na iných dôvodoch ako dôvodoch podľa § 31.

16. Dosiaľ uvedené z pohľadu § 32 ods. 6 časti vety za bodkočiarkou Trestného poriadku znamená, že procesne účinnou, t. j. spôsobilou vyvolať konanie, bude len taká námietka zaujatosti, ktorá je založená na skutočnostiach týkajúcich sa vzťahu sudcu k prejednávanej veci, teda k veci, z ktorej má byť vylúčený, alebo ku konkrétnym osobám, ktoré v nej vystupujú.

17. Trestná vec sťažovateľa nijako vecne (ale ani inak) nesúvisí s osobou [REDAKOVANÉ] či trestnou vecou tzv. korupcie na žilinských súdoch. V týchto trestných veciach sú obvinené rozdielne osoby, nespájajú ich ani ich zástupcovia a ani konkrétne osoby vystupujúce ako orgány činné v týchto konaniach. Je teda zrejmé, že námietka zaujatosti podaná obhajkyňou sťažovateľa na sudkyňu sa v podstate opiera iba o okolnosti, ktoré sú predmetom iného trestného konania a nemajú žiaden konkrétny súvis s prejednávanou vecou, ale ani s osobami v nej vystupujúcimi. Obhajkyňa sťažovateľa nepoukázala na žiadny vzťah medzi ňou (ako osobou vystupujúcou v trestnom konaní ako obhajkyňa sťažovateľa) a sudkyňou, ktorý by zakladal relevanciu a dôvodnosť posudzovania samotných námietok. Ak chce obvinený dosiahnuť vylúčenie zákonného sudcu, musí tak urobiť v prvom rade procesne účinným spôsobom a zároveň procesne úspešným spôsobom. Z toho nevyplýva, že je povinný preukázať zaujatosť sudcu, stačí, ak preukáže existenciu pomeru k prejednávanej veci a k osobám na nej zúčastneným takej intenzity, ktorá je spôsobilá vyvolať pochybnosti o nezaujatosti namietaného sudcu. O takúto situáciu však v tejto veci nejde, a to napriek tomu, že sťažovateľ vzniesol námietku zaujatosti prostredníctvom obhajkyne.

II.

Argumentácia sťažovateľa

18. Nerozhodnutím o námietke zaujatosti došlo k zásadnému porušeniu ustanovení Trestného poriadku upravujúcich postup súdu v prípade vznesenia námietky zaujatosti stranou trestného konania. Nerozhodnutím o námietke zaujatosti bolo sťažovateľovi odňaté jeho zákonné právo podať sťažnosť proti uzneseniu senátu, ktorým by sa tento vysporiadal s námietkou zaujatosti sťažovateľa

proti sudkyňi. Z toho je zrejmé, že sudkyňa realizovaným postupom obišla ustanovenia Trestného poriadku tak, aby sa v súlade so zákonom nerozhodovalo v senáte o jej vylúčení a aby sa ani nevyhotovilo uznesenie, proti ktorému by mal sťažovateľ právo podať sťažnosť. Uznesenie najvyššieho súdu sa javí ako nezákonné najmä s ohľadom na účasť sudkyne na rozhodovaní o väzbe sťažovateľa, keďže táto mala byť z rozhodovania na základe námietky vylúčená. V tejto súvislosti sťažovateľ upriamuje pozornosť na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 428/2020 z 28. januára 2021, ale aj č. k. II. ÚS 90/2020 z 23. júna 2020.

19. O námietke zaujatosti podanej sťažovateľom a doručenej do podateľne najvyššieho súdu 13. januára 2021 nebolo ani do dňa podania ústavnej sťažnosti rozhodnuté (teda ani po uplynutí 90 kalendárnych dní), pričom takýto postup je porušením povinnosti konať a rozhodovať o väzbe urýchlene. Najvyšší súd sám vyvolal stav nedôvodných prieťahov tým, že nerozhodol o námietke zaujatosti podanej sťažovateľom. Navyše, po formulovaní námietok zaujatosti nemohol už sťažovateľ mať víziu očakávania, že práve rozhodnutie senátu, ktorému predsedala sudkyňa, by mohlo byť spravodlivé, nezaujaté a v jeho prospech. Realita mu dala za pravdu, keďže rozhodnutie najvyššieho súdu bolo diametrálne odlišné od rozhodnutia špecializovaného súdu, a to v neprospech sťažovateľa. Došlo tým k porušeniu označených práv sťažovateľa.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

20. Ústavnú sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

21. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

22. Ústavný súd pripomína, že vo vzťahu ku všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 134/09). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 272/09).

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na zákonného sudcu:

23. Ústavný súd v zásadnej rovine konštatuje, že sťažovateľ na konkrétnu a veľmi podrobnú argumentáciu najvyššieho súdu, podľa ktorej vzhľadom na ustanovenie § 32 ods. 6 časti vety za bodkočiarkou Trestného poriadku v danom prípade nebolo potrebné o námietke zaujatosti sudkyne konať, nijako v podanej ústavnej sťažnosti nereaguje, tento právny záver najvyššieho súdu nevyvracia, ba ani ho len nespochybňuje. Bez akéhokoľvek reflektovania na argumentáciu najvyššieho súdu iba opakuje, že o jeho námietke zaujatosti sa malo konať a rozhodnúť. Poukazuje pritom na judikatúru ústavného súdu (II. ÚS 428/2020), hoci vo veci rozhodovanej ústavným súdom nešlo o takú námietku, o ktorej by sa v zmysle § 32 ods. 6 Trestného poriadku nemalo konať a rozhodnúť, ale práve naopak. Inými slovami, sťažovateľ nevytvoril základné argumentačné predpoklady, ktoré by ústavnému súdu umožnili skúmať vecnú správnosť uznesenia najvyššieho súdu.

III.2. K namietanému porušeniu práva na urýchlené rozhodnutie o ďalšom trvaní väzby:

26. Námietka je úzko spojená s prvou námietkou, keďže podľa názoru sťažovateľa nedostatočne rýchly postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o ďalšom trvaní jeho väzby má vyplývať práve zo skutočnosti, že najvyšší súd o podaných sťažnostiach prokurátora a sťažovateľa proti uzneseniu špecializovaného súdu rozhodol bez toho, aby predtým rozhodol o námietke zaujatosti sudkyne podanej sťažovateľom (pozri bod 19).

27. Vzhľadom na to, že nebol vyslovený ústavnoprávny záver o potrebe vydania osobitného rozhodnutia o námietke zaujatosti sudkyne, nemožno logicky ani dospieť k záveru, že by konanie o ďalšom trvaní väzby nebolo urýchlené (iné časové súvislosti súvisiace s rýchlosťou tohto konania sťažovateľ nenapáda).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. mája 2021

Peter Molnár
predseda senátu